

विंशतिः अध्यायः अन्तिमः पर्यायः

भवता यत् किमपि ज्ञातं तत् सर्वं एकस्मिन् परियोजनायां एकत्र स्थापयितुं एषः एकः मजेदारः प्रयासः अस्ति। एषा परियोजना व्यक्तिगतरूपेण वा समूहे वा भवतः मित्राणां साहाय्येन कर्तुं शक्यते।

0680CH20

एषा क्रिया भवन्तं कठपुतलीवादं प्रति गन्तुं सरलं युक्तिं अपि ददाति, यदि भवन्तः नाटकं न कर्तुं निश्चयं कुर्वन्ति। स्वकक्षायाः समक्षं प्रस्तुत्य चर्चा कुर्वन्तु।

१. नाट्यलेखः

एकस्य भावस्य आधारेण द्वयोः वा त्रयोः वा पात्रयोः मध्ये सरलं वार्तालापं लिखन्तु। संभाषणे मुख्यतया भवता चयनितः भावः भवति इति सुनिश्चितं कुर्वन्तु। उदाहरणम् - भावः चयनितः क्रोधः अस्ति। मुख्यपात्रः लघुस्वभावः भवितुम् अर्हति अथवा मित्रद्वयं कथं कस्यचित् क्रोधः बहु समस्यां जनयितुं शक्नोति इति विषये चर्चा कुर्वन्तौ भवितुम् अर्हति।

Pick Emotion

Select Characters

Write dialogues

Customer: Namaste, I want a chocolate for my sister's birthday.
Shopkeeper: Ok, what kind of chocolate?
Customer: My sister likes vanilla chocolates.
Shopkeeper: We have three varieties, Plain, strawberry and caramel.
Customer: Oh but my sister likes vanilla. Its ok. Give me caramel. And please wrap it in gift paper.
Shopkeeper: Oh, we have run out of gift paper. Can I wrap it in regular brown paper?

B - M - E

२. अलङ्करणं वेशभूषा च

यथा भवन्तः द्वितीये दृश्ये दृष्टवन्तः, तथा स्वस्य स्क्रिप्ट् मध्ये पात्राणाम् अलङ्करणस्य वेशभूषायाश्च सज्जीकरणं कुर्वन्तु।

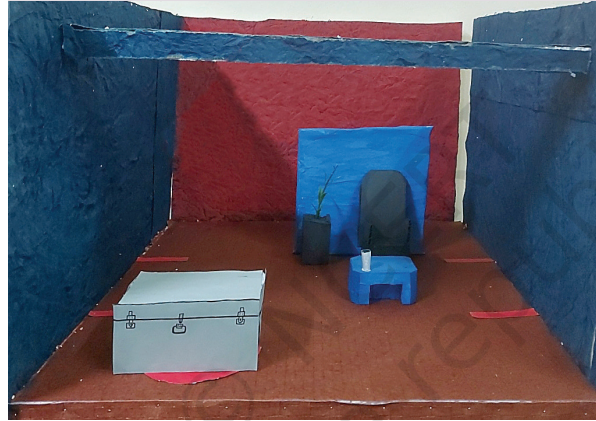

Pick emotion - अनुभूतिं चिनोतु
Select characters - पात्रं चिनोतु
Write dialogues - आलेखं लिखतु
Create story - कथां रचयतु
B - बी.
M - एम्.
E - ई.

ग्राहकः - नमस्ते। अहं मम भगिन्याः जन्मदिवसाय चाकलेहम् इच्छामि।
आपणिकः - अस्तु, कीदृशं चाकलेहम् इच्छति ?
ग्राहकः - मम भगिनी भनीला-स्वादयुक्तं चाकलेहम् इच्छति।
आपणिकः - अस्माकं सविधे स्वादयम् अस्ति - साधारणम्, स्ट्रबेरी, क्यारामेल् इति च।
ग्राहकः - अहो, परन्तु मम भगिनी भनीला एव अभिलषति। अस्तु, भवान् मद्भिन् क्यारामेल् स्वादस्य चाकलेहं प्रददातु। परन्तु, तत् सम्यक्तया गिफ्ट्-पत्रेण सज्जीकरोतु।
ग्राहकः - अहो, अस्माकं सविधे तु अधुना गिफ्ट्-पत्रं नास्ति। साधारणेन ब्राउन्-पत्रेण सज्जीकरोमि वा ?

३. मञ्चसज्जा

मञ्चे सेट्, प्रोप्स् च योजनां कर्तुं गत्वा मञ्चस्य आदर्शस्य उपयोगं कुर्वन्तु।
एतस्य उपयोगं कृत्वा कक्षायां स्वस्य अन्तिमप्रदर्शनस्य योजनां कुर्वन्तु, यत् भवन्तः मञ्चं स्थापयन्ति, मित्रैः सह पटकथां च अभिनयन्ति।

चर्चा प्रतिक्रिया च : स्वकक्षायाः सम्मुखं प्रस्तुत्य वा प्रदर्शनं वा कृत्वा स्वकार्यकर्तृणां प्रत्येकं पक्षस्य विस्तरेण चर्चा कुर्वन्तु। प्रत्येकस्य कलाकारस्य कृते एतत् अतीव महत्त्वपूर्णम् अस्ति।

१. पटकथा - ते कथां अवगच्छन्ति स्म वा ? किं विग्रहः, समाधानं च स्पष्टम् आसीत् ?
२. वेशभूषा अलङ्करणं च - किं सुव्यवस्थितम् आसीत्? किं चरित्रे वृद्धिं करोति अथवा प्रदर्शनं बाधते?

४. पुत्तलिकायां परिवर्तनम्

स्वस्य वेषविन्यासचित्रस्य रूपरेखां छित्त्वा एकस्मिन् अन्तरे यष्टिं चिनोतु। भवतः सर्वेषां पात्राणां कृते एतत् कुरुत।
यष्ट्याः कठपुतली सज्जाः सन्ति !
अधुना, भवान् स्वस्य कठपुतली-चक्रस्य समानं मञ्च-प्रतिरूपं उपयोक्तुं शक्नोति !

३. मञ्चः - किं डिजाइनं, प्रॉप्स् च सम्यक् प्रयुक्ताः आसन्?
४. समग्र-प्रदर्शनं किं श्रेष्ठं कर्तुं शक्नोति स्म ?

सकारात्मिकां नकारात्मिकां च प्रतिक्रियां समानपद्धत्या गृह्यताम्। अग्रिमे समये एव भवतः उत्तमं कर्तुं साहाय्यं करिष्यति, यतः भवन्तः समानानि लुटयः पुनः न करिष्यन्ति।

नाट्यप्रदर्शनस्य

आकारः कथं भवति इति प्रक्रियायाः

मूलभूतपदार्थाः भवता अधुना एव ज्ञाताः । परन्तु अधिकं अस्ति ! तदनन्तरं भवन्तः अधिकविस्तृतपदार्थानाम् अवलोकनं करिष्यन्ति यत् भवतः स्क्रिप्त् तथा प्रदर्शनेषु कथं सुधारः करणीयः यत् एतत् व्यावसायिकं दृश्यते । यथा अभवत् तस्मात् अधिकं रोमाञ्चकं आकर्षकं च अवश्यमेव भविष्यति ।

मित्रैः सह वा कठपुतलीभिः सह वा अधिकानि पटकथानि लघुप्रदर्शनानि च लिखितुं निर्मातुं च निःशङ्कं भवन्तु, यदा कदापि भवन्तः स्वतन्त्राः भवन्ति । भवन्तः पठितां कथां, दृष्टं चलच्चित्रं वा स्वयमेव किमपि नूतनं कल्पयितुं वा शक्नुवन्ति ।

यथा अस्य खण्डस्य आरम्भे नाट्यशास्त्रस्य छन्दः वदति यत् नाट्यशास्त्रं न केवलं भवतः प्रदर्शनकलाविषये ज्ञातुं साहाय्यं करिष्यति अपितु भविष्ये भवतः आवश्यकता भविष्यति इति महत्त्वपूर्णजीवनकौशलस्य निर्माणमपि करिष्यति । अतः, स्वस्य अन्वेषणार्थं एतस्याः अद्भुतस्य कलायाः उपयोगं कुर्वन्तु । सर्वान् नूतनान् विचारान् आत्मविश्वासेन प्रयतस्व यतः अत्र कोऽपि गलत् उत्तरं नास्ति ! यदा भवन्तः नूतनाः कथाः निर्माय प्रस्तुतयन्ति तदा स्मर्यताम् -
मोदम् अनुभवन्तु !

**सर्वेभ्यः/सर्वाभ्यः शुभकामनाः, यावता पुनर्वयं न मिलामः तावता
इत्थमेव निर्मान्तु इत्याशा !**